

RÅDETS HENSTILLING

af 11. juli 2017

om Letlands nationale reformprogram for 2017 og med Rådets udtalelse om Letlands stabilitetsprogram for 2017

(2017/C 261/13)

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION,

som henviser til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 121, stk. 2, og artikel 148, stk. 4,

som henviser til Rådets forordning (EF) nr. 1466/97 af 7. juli 1997 om styrkelse af overvågningen af budgetstillinger samt overvågning og samordning af økonomiske politikker ⁽¹⁾, særlig artikel 5, stk. 2,

som henviser til henstilling fra Europa-Kommissionen,

som henviser til beslutninger fra Europa-Parlamentet,

som henviser til konklusioner fra Det Europæiske Råd,

som henviser til udtalelse fra Beskæftigelsesudvalget,

som henviser til udtalelse fra Det Økonomiske og Finansielle Udvalg,

som henviser til udtalelse fra Udvalget for Social Beskyttelse,

som henviser til udtalelse fra Udvalget for Økonomisk Politik, og

som tager følgende i betragtning:

- (1) Den 16. november 2016 vedtog Kommissionen den årlige vækstundersøgelse, som markerede starten på det europæiske semester 2017 om samordning af de økonomiske politikker. Den 9.-10. marts 2017 tilsluttede Det Europæiske Råd sig prioriteterne i den årlige vækstundersøgelse. Den 16. november 2016 vedtog Kommissionen på grundlag af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1176/2011 ⁽²⁾ rapporten om varslingsmekanismen, hvori Letland ikke blev udpeget som en af de medlemsstater, for hvilke der skulle gennemføres en dybdegående undersøgelse. Samme dato vedtog Kommissionen desuden en henstilling med henblik på Rådets henstilling om den økonomiske politik i euroområdet, som Det Europæiske Råd godkendte den 9.-10. marts 2017. Den 21. marts 2017 vedtog Rådet henstillingen om den økonomiske politik i euroområdet (»henstillingen til euroområdet») ⁽³⁾.
- (2) Da Letland har euroen som valuta, og i betragtning af de nære indbyrdes forbindelser mellem økonomierne i Den Økonomiske og Monetære Union, bør Letland sikre en fuldstændig og rettidig implementering af henstillingen vedrørende euroområdet som afspejlet i henstilling 1 og 2 nedenfor.
- (3) Den 22. februar 2017 blev landerapporten for Letland 2017 offentliggjort. Den indeholdt en vurdering af Letlands fremskridt med hensyn til gennemførelsen af de landespecifikke henstillinger, som Rådet vedtog den 12. juli 2016, opfølgningen på de landespecifikke henstillinger, der blev vedtaget de foregående år, og opfyldelsen af Letlands nationale Europa 2020-mål.

⁽¹⁾ EFT L 209 af 2.8.1997, s. 1.

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1176/2011 af 16. november 2011 om forebyggelse og korrektion af makroøkonomiske ubalancer (EUT L 306 af 23.11.2011, s. 25).

⁽³⁾ EUT C 92 af 24.3.2017, s. 1.

- (4) Den 20. april 2017 fremlagde Letland sit nationale reformprogram for 2017 og sit stabilitetsprogram for 2017. For at tage hensyn til de indbyrdes sammenhænge mellem de to programmer er de blevet vurderet sammen.
- (5) Der er taget hensyn til relevante landespecifikke henstillinger i forbindelse med programmeringen af de europæiske struktur- og investeringsfonde (ESI-fondene) for 2014-2020. I henhold til artikel 23 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013⁽¹⁾ kan Kommissionen, hvis det er nødvendigt for at støtte gennemførelsen af relevante henstillinger fra Rådet, anmode en medlemsstat om at evaluere og foreslå ændringer i sin partnerskabsaftale og relevante programmer. Kommissionen har redegjort nærmere for, hvordan den agter at anvende den nævnte bestemmelse, i retningslinjer for anvendelsen af foranstaltninger, der knytter ESI-fondenes effektivitet til forsvarlig økonomisk styring.
- (6) Letland er i øjeblikket underlagt den forebyggende del af stabilitets- og vækstpagten. Ifølge stabilitetsprogrammet for 2017 planlægger regeringen en forværring af den samlede saldo, som vil bevæge sig fra en ligevægtig stilling i 2016 til et underskud på henholdsvis 0,8 % og 1,6 % af BNP i 2017 og 2018 som følge af en omfattende skattereform, for derefter at blive forbedret til et underskud på 0,5 % af BNP i 2020. Ifølge stabilitetsprogrammet for 2017 vil den strukturelle saldo falde fra et overskud på 0,2 % af BNP i 2016 til -1,7 % af BNP i 2017 for at nå -0,8 % af BNP i 2020. Denne kurs er i overensstemmelse med den mellemfristede budgetmålsætning om et strukturelt underskud på 1 % af BNP og de afvigelser, der tillades i henhold til klausulerne om pensionsreformer og strukturreformer i sundhedssektoren. Den genberegnete⁽²⁾ strukturelle saldo anslås at ville falde fra -1,9 % af BNP i 2017 til -2,3 % af BNP i 2018, før den atter stiger til -0,2 % af BNP i 2020. Ifølge stabilitetsprogrammet for 2017 ventes den offentlige gældskvotefortsat at ligge på omkring 40 % af BNP i 2017. Programmets fremskrivninger af BNP stemmer stort set overens med Kommissionens prognose for 2017, men de forekommer særdeles gunstige for 2018.
- (7) Den 12. juli 2016 henstillede Rådet til Letland at sikre, at afvigelsen fra den mellemfristede budgetmålsætning i 2017 begrænses til, hvad der er tilladt i relation til den systemiske pensionsreform og den omfattende reform i sundhedssektoren. Når der tages hensyn til den tilladte afvigelse, kan der i 2017 tillades en forringelse af den strukturelle saldo med maksimalt 1,0 % af BNP. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2017 vil Letland opfylde dette krav i 2017. I 2018 bør Letland nå sin mellemfristede budgetmålsætning, når der tages hensyn til de afvigelser, der er tilladt for 2016 i forbindelse med gennemførelsen af den systemiske pensionsreform og for 2017 i forbindelse med strukturreformen, idet midlertidige afvigelser fremføres i en periode på tre år. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2017 svarer dette til en nominel vækst i de primære offentlige nettoudgifter⁽³⁾ på 6,0 % i 2018, hvilket svarer til en forringelse af den strukturelle saldo med 0,3 % af BNP. Med en uændret politik risikerer Letland en væsentlig afvigelse fra dette krav. Rådet er af den generelle opfattelse, at der er behov for yderligere foranstaltninger i 2018 for at overholde bestemmelserne i stabilitets- og vækstpagten.
- (8) Indkomstuligheden er meget stor i Letland. Forholdet mellem indkomsten for de rigeste 20 % af husholdningerne og for de fattigste 20 % var 6,5 i 2015, hvilket er blandt de højeste i Unionen, selv om tallet er faldet en smule i 2016. Forskellen mellem indkomstuligheden før og efter skat og sociale overførsler er blandt de laveste i Unionen. Det lettiske skattesystem er mindre progressivt end skattesystemet i andre medlemsstater, hvilket bidrager til den store ulighed og antallet af arbejdende fattige. Skattekiln for lavtlønnede er fortsat blandt de højeste i Unionen, mens indtægspotentialt ved de mindre væksthæmmende skatter ikke udnyttes tilstrækkeligt. Skatteindtægterne udgør en

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013 af 17. december 2013 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 320).

⁽²⁾ Den konjunkturkorrigerede saldo, eksklusive engangsforanstaltninger og midlertidige foranstaltninger, der er genberegnet af Kommissionen efter den metode, der er aftalt i fællesskab.

⁽³⁾ De offentlige nettoudgifter består af de samlede offentlige udgifter minus renteudgifter, udgifter til Unionens programmer, som fuldt ud modsvares af EU-midler, og ikkediskretionære ændringer i udgifterne til arbejdsløshedsunderstøttelse. Nationalt finansierede faste bruttoinvesteringer udjævnes over en fireårsperiode. Diskretionære foranstaltninger på indtægtssiden eller lovbestemte indtægtsforøgelser er medregnet. Engangsforanstaltninger på både udgifts- og indtægtssiden er medregnet.

meget lille andel af BNP, hvilket begrænser de disponible midler til bæredygtige offentlige ydelser. Trods en vis fremgang i bekæmpelsen af skatteunddragelse ligger der stadig en stor udfordring i at styrke overholdelsen af skattereglerne. I stabilitetsprogrammet for 2017 meldes der om iværksættelsen af en skattereform. De vigtigste foranstaltninger omfatter en nedsættelse af den personlige indkomstskat fra 23 % til 20 % for årsindkomster på op til 45 000 EUR, en forøgelse af det indkomstbaserede bundfradrag, indførelsen af en selskabsskat på 0 % for geninvesteret overskud samt en tilnærmelse af kapitalsskattesatserne til 20 %. Reformen efterkommer de landespecifikke henstillinger, for så vidt som den reducerer skattekenen for lavtlønnede. Den er imidlertid begrænset, når det kommer til at flytte skatten over på andre kilder, som er mindre skadelige for vækst, og til at opfylde det erklærede politiske mål om at øge skatteindtægternes andel af BNP.

- (9) Svaghederne i de grundlæggende sikkerhedsnet er med til at øge fattigdommen og uligheden, herunder blandt personer med handicap og de ældre. Fattigdomssatsen for personer med handicap er blandt de højeste i Europa. Siden 2009 er der ikke sket forbedringer af bistandsydelsernes dækkeevne, og pensionerne er ikke tilstrækkelige til at sikre en effektiv beskyttelse mod fattigdom og social eksklusion. Mindstelønsreformen, som blev annonceret i 2014, er aldrig blevet gennemført, hvilket påvirker de fattigste husholdninger negativt, men på mellemlang sigt er der planer om at indføre mindsteindkomststøtte.
- (10) Arbejdsstyrken er faldende, og beskæftigelsesvæksten har været svag, mens arbejdsløsheden kun er faldet langsomt. Beskæftigelsesudsigterne er bedre i de økonomiske centre og blandt højt kvalificerede arbejdstagere, mens der er større tendens til arbejdsløshed blandt ufaglærte og personer i landområderne. En opkvalificering af arbejdsstyrken kunne bidrage til at løse denne udfordring. Selv om erhvervsuddannelserne er blevet mere attraktive, har reformen af studieordningerne med henblik på at tilpasse uddannelserne til de aktuelle kvalifikationsbehov skabt begrænsede fremskridt. Der er indført lovgivningsmæssige rammer for arbejdsbaseret læring, og gennemførelsen heraf kræver nu fuld deltagelse fra arbejdsmarkedsparternes og virksomhedernes side. De arbejdsløse deltager desuden i mindre grad i aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger end i andre medlemsstater, men der er taget skridt til at forbedre situationen, som bør videreføres. Der er fortsat en lav deltagelse i livslang læring.
- (11) De lettiske myndigheder har iværksat vigtige reformer af sundhedssystemet, men alligevel begrænses adgangen til sundhedsydelser af en høj grad af egenbetaling, lange ventelister, et lavt niveau for offentlige udgifter og en ineffektiv ressourceanvendelse. Kvotetildelingen af offentlige udgifter skaber forsinkelser i behandlingen, og patienterne må enten vente i længere tid eller selv betale for behandlingen ud af egen lomme, hvilket efterlader en del af befolkningen med udækkede sundhedsbehov. De første skridt til en reform af kvalitetsstyringssystemet er taget, og der bør arbejdes videre på at forbedre resultaterne for patienterne og befolkningen generelt. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til at effektivisere sundhedssystemet, men der er stadig behov for en yderligere rationalisering af hospitalssektoren, bedre adgang til ambulant og primær pleje samt en bedre sammenhæng mellem budgetrammen og kvaliteten af ydelserne og omkostningerne.
- (12) De lettiske myndigheder gør ofte brug af offentlige udbud ved indkøb i sundhedssektoren, men der kan opnås flere effektivitetsgevinster gennem en regelmæssig anvendelse af e-indkøb og centraliserede indkøb, hvilket vil øge gennemsigtigheden og effektiviteten af de offentlige udgifter.
- (13) Svagheder i forbindelse med reguleringen og ringe effektivitet og produktivitet i den offentlige forvaltning påvirker erhvervslivet negativt. I 2016 fremlagde regeringen en ambitiøs reformplan om en mere strømlinet og professionel offentlig sektor, som sigter mod at øge effektiviteten ved at nedbringe antallet af ansatte og centralisere støttefunktionerne, anvende en mere resultatbaseret aflønning og øge gennemsigtigheden. Planen gælder kun centraladministrationen, selv om der også kunne opnås betydelige effektivitetsgevinster på kommunalt plan.
- (14) Korruption påvirker fortsat erhvervsklimaet, og systemet til at håndtere interessekonflikter er stadig rigtigt og formalistisk og præges af for lidt kontrol. Selv om reformen af insolvenssystemet stort set er afsluttet, skal den faktiske gennemførelse overvåges nøje i lyset af det begrænsede antal rekonstruktionssager og den lave inddrivelsesprocent.

- (15) Der er i løbet af de sidste tre år iværksat storstilede reformer af de videregående uddannelser og den offentlige forskning for at konsolidere forskningsinstitutionerne og øge kvaliteten og relevansen af deres arbejde. Letlands offentlige forskningsmidler forvaltes og organiseres imidlertid stadig ineffektivt, idet finansieringsfunktionerne er spredt ud på mange forskellige institutioner. Den manglende finansiering af offentlig forskning bidrager til de meget dårlige videnskabelige præstationer, mangel på kvalificerede menneskelige ressourcer i både den offentlige og den private sektor samt et lavt niveau for offentligt-privat samarbejde. Letlands FoU-intensitet er fortsat blandt de laveste i Unionen.
- (16) Som led i det europæiske semester 2017 har Kommissionen gennemført en omfattende analyse af Letlands økonomiske politik, som blev offentliggjort i landerapporten for 2017. Den har også vurderet stabilitetsprogrammet for 2017 og det nationale reformprogram for 2017 samt opfølgningen på de henstillinger, der er blevet rettet til Letland i de foregående år. Kommissionen har ikke blot taget hensyn til deres relevans for en holdbar finanspolitik og socioøkonomisk politik i Letland, men også til deres overensstemmelse med EU-regler og -retningslinjer, da der er behov for at styrke den samlede økonomiske styring i Unionen ved på EU-plan at give input til de kommende nationale beslutninger.
- (17) Rådet har på baggrund af denne vurdering gennemgået stabilitetsprogrammet for 2017, og dets holdning⁽¹⁾ afspejles især i henstilling 1 nedenfor,

HENSTILLER, at Letland i 2017 og 2018 iværksætter tiltag med henblik på at:

1. Føre en finanspolitik, der stemmer overens med bestemmelserne under den forebyggende del af stabilitets- og vækstpagten, hvilket indebærer opfyldelsen af den mellemfristende budgetmålsætning i 2018 under hensyntagen til de midlertidige afvigelser, der er tilladt i forbindelse med gennemførelsen af den systemiske pensionsreform og strukturreformerne. Sænke beskatningen af lavtlønnede ved at flytte skatten over på andre kilder, som er mindre skadelige for vækst, og ved at forbedre overholdelsen af skattereglerne.
2. Sikre det sociale sikkerhedsnets dækkeevne og opkvalificere arbejdsstyrken ved at fremskynde reformen af studieordningerne på erhvervsuddannelserne. Øge omkostningseffektiviteten af og adgangen til sundhedsydelse, bl.a. ved at nedbringe omfanget af egenbetaling og afkorte ventetiden.
3. Effektivisere og ansvarliggøre den offentlige sektor, navnlig ved at forenkle de administrative procedurer og styrke ordningen for håndtering af interessekonflikter, bl.a. for insolvensbehandlere.

Udfærdiget i Bruxelles, den 11. juli 2017.

På Rådets vegne

T. TÖNISTE

Formand

⁽¹⁾ I henhold til artikel 5, stk. 2, i forordning (EF) nr. 1466/97.